

Procesbeschrijving heimelijke waarnemingen door de interventieteams

1. Inleiding

Bij handhaving op het terrein van de sociale zekerheid, belasting- en premieheffing kan het noodzakelijk zijn dat op grond van eigen waarneming door de uitvoerende organisatie gegevens worden vastgelegd zonder de betrokkene daarvan direct op de hoogte te stellen. In deze procesbeschrijving zullen deze werkzaamheden als "heimelijke waarnemingen" worden aangeduid. Onder deze waarnemingen worden alle waarnemingen verstaan die binnen het kader van een goedgekeurd interventieteamproject worden uitgevoerd en waarover de waargenome (betrokkene) niet direct geïnformeerd wordt en waarbij sprake is van verzameling en/of vastlegging van gegevens.

In de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) wordt geen onderscheid gemaakt tussen openbare en heimelijke waarnemingen. Het begrip heimelijke waarneming komt in de Wbp niet voor. Art. 31, lid 1, sub b, van de Wbp handelt over het vastleggen van gegevens op grond van eigen waarneming door een verantwoordelijke zonder dat betrokkene daarvan op de hoogte wordt gesteld.

Zodra een verantwoordelijke het voornemen heeft om hiertoe over te gaan, is hij verplicht om het toezichthoudende College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) om een voorafgaand onderzoek te vragen. Het doel van dit onderzoek is het toetsen van de rechtmatigheid van de gegevensverwerking en de waarborgen waaronder deze heimelijke waarnemingen worden uitgevoerd.

Het instellen van een voorafgaand onderzoek heeft tot gevolg dat de gegevensverwerking, waaronder de heimelijke waarnemingen, niet mag worden uitgevoerd, totdat dit onderzoek is afgerond. Als in aangemelde gegevensverwerkingen sprake is van zogenoemde heimelijke waarnemingen en aangegeven wordt dat deze uitgevoerd worden binnen het kader van deze procesbeschrijving, die is goedgekeurd door het CBP, volgt in principe geen nader onderzoek in het kader van het voorafgaand onderzoek.

In deze procesbeschrijving worden de door de interventieteams uitgevoerde heimelijke waarnemingen beschreven. Voor zover bij de individuele interventieteamprojecten de bij dat project uitgevoerde heimelijke waarnemingen binnen de kaders van de procesbeschrijving blijven, zal in de Wbp-melding per project volstaan worden met verwijzing naar deze procesbeschrijving.

De procesbeschrijving is tot stand gekomen na voorafgaand beleidsoverleg met het College Bescherming Persoonsgegevens.

2. Algemene opmerkingen over de Interventieteams

In het kader van de fraudebestrijding werken de volgende landelijke organisaties regionaal samen met gemeenten:

- Arbeidsinspectie (AI)
- Uitvoering Werknemersverzekeringen (UWV)
- Belastingdienst (BD)

- Sociale Verzekeringsbank (SVB) en
- Openbaar Ministerie (OM).

De samenwerking met de Regiopolitie/Vreemdelingenpolitie wordt per project apart beschreven. In het projectplan wordt aangegeven of en op grond van welke wettelijke bepaling gegevens uitgewisseld mogen worden (toestemming Officier van Justitie). De politie kan alleen gegevens aan een interventieteampartner verstrekken, indien de uitoefening van de politietaak daarmee is gebaat. Gegevens uit politieregisters mogen uitsluitend voor controledoeleinden worden gebruikt indien daarin bij of krachtens de Wet politieregisters is voorzien.

Op projectbasis kunnen andere organisaties met een (semi-)publieke taak deelnemen: b.v. RDW, Keuringsdienst van Waren, Kamers van Koophandel, inspecties.

Daarnaast is op het terrein van de handhaving samenwerking mogelijk met privaatrechtelijke organisaties: b.v. woningcorporaties, nutsbedrijven, zorgverzekeraars.

De opsomming in de procesbeschrijving is niet limitatief.

Deze organisaties werken samen aan de bestrijding van fraude met gemeenschapsgeld (de zogenaamde verticale fraude). De uitwisseling van gegevens tussen de deelnemende organisaties geschiedt met inachtneming van het wettelijk kader.

Deze samenwerking wordt geoperationaliseerd door het organiseren van projecten.

Tot 1 januari 2004 vond deze samenwerking plaats via de structuur van de 8 Regionale Interdisciplinaire Fraudeteams (z.g. Rif-teams).

Deze samenwerking vindt vanaf 1 januari 2004 plaats binnen de interventieteamstructuur en is geregeld in een nieuwe landelijke "Samenwerkingsovereenkomst voor interventieteams".

De organisatiestructuur, de bevoegdheden en de verantwoordelijkheid voor de interventieteamprojecten worden daarin geregeld. Zie **bijlage 1**.

De Rif-structuur kende een regionale aansturing met Stuurgroepen en was primair gericht op het bevorderen van samenwerking, het verkrijgen van inzicht en het ontwikkelen van preventieve aanbevelingen. De gerealiseerde handhaving/repressie was een bijkomend gevolg van deze projectsamenwerking.

De interventieteamstructuur kent een sterkere centrale aansturing en is primair gericht op het realiseren van handhavingresultaten/repressie. Het verschaffen van inzicht en het doen van aanbevelingen kan hier als secundair resultaat uit voortvloeien.

Alle fraudeprojecten, zowel van landelijke partners als vanuit de regio afkomstig, worden op landelijk niveau goedgekeurd door de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI).

De LSI bestaat uit vertegenwoordigers van de Belastingdienst, de Arbeidsinspectie, het UWV, de SVB, het OM, de gemeenten/VNG, Divosa, de politie, het ministerie van Financiën en de SIOD. Het ministerie van SZW is voorzitter van de LSI en voert het secretariaat.

Naast deze Landelijke Stuurgroep voorziet de interventieteamstructuur ook in een regionale structuur. Door middel van 9 regio's met 9 Regionale overlegplatforms is voorzien in een landelijk dekend netwerk. Deze 9 Regionale platforms worden ondersteund met een kleine ambtelijke unit, gefinancierd door het ministerie van SZW en organisatorisch ondergebracht bij de 9 leidende regiogemeenten. De 9 gemeenten zijn: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Groningen, Enschede, Nijmegen, Eindhoven en Tilburg.

3. Taken Regionale platforms en hun ondersteuningsunits

Landelijk georganiseerde interventieteampartners (UWV, SVB, AI en BD) presenteren hun initiatieven voor interventieteamprojecten met name op het landelijke niveau van de LSI. Daarnaast kunnen zij ook onderwerpen via de regionale structuur aanbieden.

Gemeenten presenteren hun regionale initiatieven in eerste instantie in de Regionale Platforms. Naast de gemeenten nemen ook alle landelijke interventieteampartners deel aan deze Regionale platforms. Op deze wijze wordt de samenwerking, communicatie en meningsvorming op regionaal niveau gewaarborgd.

De Regionale Platforms en hun ondersteuningsunits voeren zowel primaire als secundaire taken uit:

Primaire taken op het terrein van de interventieteams:

- De aansluiting en communicatie te realiseren van alle regiogemeenten op de landelijke structuur van de interventieteams, inclusief projectcommunicatie.
- Het genereren van regionale projectideeën voor interventieteams.
- Het opstellen en indienen van concrete projectvoorstellen bij de LSI.
- Verantwoordelijkheid dragen voor gemeentelijke projecten die voortvloeien uit de besluiten van het Regionaal Platform.
- Het waarborgen van regionale contacten en expertise die voortvloeiden uit de oude Rif-structuur.

De secundaire taak is het bevorderen van kennis en kennisuitwisseling op het terrein van de gemeentelijke fraudebestrijding. Voorbeelden van deze kennisbankfunctie zijn:

- methodiekontwikkeling
- koppelingsexpertise
- formulering van risicoanalyse
- ondersteuning bij handhavingprojecten.

4. Controle en/of opsporing

De meeste interventieteamprojecten richten zich op controle en op opsporing. Dit wordt per project in de melding van de gegevensverwerking verantwoord.

Hoewel de primaire doelstelling van interventieteamprojecten gericht is op handhaving door middel van controle en repressie, wordt bij de meeste projecten gestart met gegevensverzameling en risicoanalyse op controleniveau. Als bij de controle aanwijzingen voor mogelijk strafbare feiten naar voren komen, vindt sfeerovergang plaats naar de strafrechtelijke fase.

In projecten kunnen zowel controlefunctionarissen als opsporingsfunctionarissen ingezet worden. Als de ingezette functionarissen alleen controlebevoegdheden bezitten, dragen zij na constatering van mogelijk strafbare feiten de verdere afhandeling over aan bevoegde opsporingsfunctionarissen. Als ambtenaren zowel controle- als opsporingsbevoegdheden bezitten, kunnen zij na het geven van de cautie hun onderzoek voortzetten.

Per project wordt het onderscheid tussen controle en opsporing in het projectvoorstel en in de aangemelde gegevensverwerking nauwkeurig omschreven.

Alle projectvoorstellen worden door de LSI op kwaliteit getoetst. Deze beoordeling strekt zich ook uit tot het toetsen van de rechtmatigheid van de gegevensverwerking.

In de LSI ziet het OM toe op de grens tussen controle en opsporing. In de Regionale Platforms vervult het OM per project eveneens deze toezichtfunctie.

5. Toegevoegde waarde van de samenwerking

a. Het multidisciplinaire karakter

De interventieteams zijn opgezet vanuit de gedachte dat met samenwerking meer te bereiken is dan alleen. Twee weten meer dan één. Alle overheidsorganisaties met een verantwoordelijkheid op het terrein van de bestrijding van fraude met gemeenschapsgeld werken in de interventieteamstructuur met elkaar samen. Er is daardoor sprake van een zeer brede samenwerking.

b. De inzichtverschaffing

Interventieteams hebben handhaving/repressie als primair doel. Toch ontstaat door de brede samenwerking een beter inzicht in de oorzaken van de fraude.

Daarbij gaat het o.a. om de volgende aspecten:

- waarom hapert op het onderzochte terrein de sociale en fiscale wetgeving,
- welke structuren bevorderen de fraude,
- waar en hoeveel gemeenschapsgeld verdwijnt zonder politieke controle/goedkeuring en
- wat zijn de beweegredenen van de fraudeur?

Door de samenwerking neemt de kwaliteit van de verkregen inzichten toe.

c. De preventieve aanbevelingen

Op basis van de verkregen inzichten kan een interventieteampartner verbeteringsvoorstellen doen.

Over de eventuele fraudestructuren en de preventieaanbevelingen wordt met een niet-openbare nota gerapporteerd aan de LSI. De LSI bevordert op landelijk niveau implementatie van de belangrijkste aanbevelingen bij de bevoegde beleidsmakers en de politiek verantwoordelijken.

De verantwoordelijkheid voor implementatie ligt bij de betrokken instanties en departementen zelf. Het grote voordeel van de interventieteamsamenwerking is de mogelijkheid en de aanwezigheid van een structuur om bepaalde inzichten en aanbevelingen gezamenlijk te onderschrijven.

Daardoor "ontkokert" de fraudebestrijding. In interventieteamverband wordt het fraudeprobleem meer als een gezamenlijk probleem van de "B.V. Nederland" benaderd. Daarmee neemt de kans op invoering van constructieve oplossingen toe.

De structurele verbeteringen ten gevolge van de interventieteamsamenwerking richten zich zowel op de landelijke als op de lokale partners.

d. Werkwijze

Binnen de interventieteams nemen lokale initiatieven en innovatie een belangrijke plaats in. Dit betekent dat niet elk interventieteam op precies dezelfde manier werkt. Er komen verschillende projectvormen voor:

- De "gewone" interventieteamprojecten. Hierbij wordt een branche onderzocht d.m.v. werkplekcontroles en boekenonderzoeken. Voorbeelden hiervan zijn projecten die uitgevoerd zijn/worden in de horeca, bouw, pluimveebranche, markten, vleesbranche etc.
- De fenomeenonderzoeken. Hierbij staat niet een branche maar een verschijnsel of probleem centraal, b.v. grote stedenproblematiek, schijnadressen of onbekende bedrijven. Voorbeelden hiervan zijn projecten als Transvaal, Amsterdamsestraatweg en ID-fraude.

Op basis van de secundaire taken van de Regionale Platforms en hun ondersteuningsunits kunnen ook andere producten ontwikkeld worden:

- Beleidsstudies. Hierbij wordt een onderwerp beleidsmatig nader in kaart gebracht. Voorbeelden hiervan zijn studies naar risicoprofielen, ontwikkeling van werkmethodeken, inventariseren van handhavingproblemen, samenvattende rapportages op basis van meerdere Rif- resp. interventieteamrapporten.
- Uitvoeren van risicoanalyses en trendsignalering.
- Bestandskoppelingen en overdracht van risicosignalen.

e. Rolverdeling en samenwerking

De rol van elke deelnemende organisatie in een concreet project wordt in het betreffende projectvoorstel nader geëxpliciteerd. Daarbij wordt de gemeenschappelijke doelstelling gespecificeerd en aangegeven welke bevoegdheden van toepassing zijn en welke gegevens op grond van die bevoegdheden met elkaar mogen worden uitgewisseld.

In het betreffende projectvoorstel wordt de projectleider opgedragen toe te zien op het voorkomen van oneigenlijk gebruik en/of onrechtmatige verwerking van gegevens.

6. Heimelijke waarnemingen en de actieve informatieplicht

Bij diverse interventieteamprojecten worden waarnemingen gedaan zonder de betrokkenen daarover direct te informeren. Deze waarnemingen zijn noodzakelijk voor een goede uitoefening van de verificatiebevoegdheid van de deelnemende organisaties.

Steeds zal per project nagegaan moeten worden of er ook andere mogelijkheden zijn om zonder heimelijke waarnemingen de verificatietaak deugdelijk uit te voeren.

Als minder ingrijpende mogelijkheden aanwezig zijn om de fraudebestrijding effectief vorm te geven, dient op grond van het subsidiariteitsbeginsel daarvoor te worden gekozen.

In het kader van de Wbp betekent dit dat de heimelijke waarnemingen na deze afweging in voorkomende gevallen noodzakelijk kunnen zijn voor de goede vervulling van de publiekrechtelijke taken van de interventieteampartners (art. 8 sub e Wbp).

Stelselmatige observaties vallen onder het Wetboek van Strafvordering en hiervoor is een bevel van de officier van justitie vereist. De voorwaarden waaronder dit middel kan worden toegepast, is geregeld in de Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden. In deze procesbeschrijving zal dit middel verder niet besproken worden. Voor zover in een eventueel strafrechtelijk vervolg dit middel ingezet zou moeten worden, geschiedt dit binnen een strafrechtelijk vervolgonderzoek en onder leiding van de officier van justitie.

Bij de heimelijke waarnemingen door de Interventieteams kunnen verschillende soorten waarnemingen onderscheiden worden. Deze worden in de subparagrafen 6 a, 6 b en 6 c benoemd. Daarnaast dient de betrokkene actief geïnformeerd te worden over de uitgevoerde heimelijke waarneming. Dit aspect wordt in onderdeel 6 d uitgewerkt.

a. Heimelijke waarneming pand

Definitie. Het (eenmalig) controleren ter plaatse of geselecteerde objecten aan een gestelde doelgroepdefinitie voldoen.

Doel. Vaststellen door visuele waarneming of een object gevestigd is op de op voorhand bekende locatie en of daadwerkelijk die activiteiten worden uitgevoerd die verondersteld worden en voldoen aan de doelgroepbeschrijving.

Daarnaast wordt met deze waarneming de veiligheid van de medewerkers bevorderd.

In de derde plaats wordt door de waarneming de voorbereiding van de daadwerkelijke bedrijfscontrole gediend. Daardoor verloopt de daadwerkelijke bedrijfscontrole efficiënter en wordt het bedrijfsproces zo min mogelijk verstoord.

Wijze van gebruik. Het daadwerkelijk bekijken van het object om bekend te raken met de situatie ter plaatse met het oog op vervolgonderzoeken of bezoeken. Tevens is het mogelijk vast te stellen of in het pand activiteiten uitgevoerd worden die men veronderstelt.

De waarneming van panden impliceert dat sprake is van persoonsgegevens, ook als geen personen worden waargenomen. Volgens een uitspraak van het CBP is ook sprake van persoonsgegevens als de waargenomen gegevens tot personen herleid kunnen worden. Bij panden /adressen is dat het geval.

Daarnaast kan waarneming van een pand ook indirect tot waarneming van personen leiden. Dit is het geval als waargenomen en geregistreerde personen herleidbaar zijn in relatie tot het pand.

Als dit zich voordoet, gelden dezelfde waarborgen als omschreven onder 6c.

Middelen. Op beperkte schaal worden de visuele hulpmiddelen verrekijker en fototoestel gehanteerd. Bij projecten in de land- en tuinbouw kan de Arbeidsinspectie de politie vragen om warmtecamera's te gebruiken. Met behulp van deze camera's kan men bij grote complexen (zoals kassen) bij benadering het aantal mensen vaststellen dat zich in een complex bevindt. Bij controle op landbouwpercelen kunnen luchtfoto's worden gebruikt om zicht te krijgen op mogelijke vluchtroutes. Deze informatie is van belang voor de controlemedewerkers in het interventieteam.

Voordelen. Grotere zekerheid verkrijgen of het geselecteerde object op de aangegeven locatie aanwezig is. Tevens is het mogelijk vast te stellen of en wat voor soort bedrijfsactiviteiten er plaatsvinden.

Nadelen. Het is slechts bij uitzondering mogelijk aan de buitenkant te zien wat er zich binnen een pand afspeelt. Indien er veel tijdsverschil zit tussen de gevelcontrole en de daadwerkelijke waarneming ter plaatse, kan de situatie gewijzigd zijn. De waarneming kan niet altijd gebruikt worden, gelet op de door de wetgever opgelegde beperking dat waarnemingen niet heimelijk en stelselmatig mogen worden verricht (tenzij met voorafgaande toestemming van de officier van justitie, zie de voetnoot op blz 8). Bovendien is het risico van ontdekking groot bij langdurig observeren.

b. Heimelijke waarneming onderneming

Definitie. Vaststellen op basis van controlebevoegdheden welke bedrijfsactiviteiten plaatsvinden.

Doel. Met visuele waarneming kan bijvoorbeeld worden vastgelegd:

- hoeveel producten er worden gemaakt
- hoeveel producten worden verkocht
- wie zijn afnemers (detailhandel en/of groothandel)
- wie zijn de leveranciers
- wanneer vindt het productieproces plaats
- wie vervoert producten
- hoe worden producten vervoerd.

De waarneming van ondernemingen impliceert dat sprake is van persoonsgegevens. Volgens een uitspraak van het CBP is ook sprake van persoonsgegevens als de waargenomen gegevens tot personen herleid kunnen worden. Bij ondernemingen is dat het geval.

De waarneming van ondernemingen kan ook indirect tot waarneming van personen leiden. Dit is het geval als waargenomen en geregistreerde personen herleidbaar zijn in relatie tot het pand. Als dit zich voordoet, gelden dezelfde waarborgen als omschreven onder 6c.

Middelen. Op beperkte schaal worden de visuele hulpmiddelen verrekijker en fototoestel gehanteerd. Bij projecten in de land- en tuinbouw kan de Arbeidsinspectie de politie vragen om warmtecamera's te gebruiken. Met behulp van deze camera's kan men bij grote complexen (zoals kassen) bij benadering het aantal mensen vaststellen dat zich in een complex bevindt. Bij controle op landbouwpercelen kunnen luchtfoto's worden gebruikt om zicht te krijgen op mogelijke vluchtroutes. Deze informatie is van belang voor de controlemedewerkers in het interventieteam.

Voordelen. De waarneming kan een extra toetsmoment zijn om de op papier weergegeven bedrijfsactiviteiten van de onderneming te vergelijken met de werkelijkheid.

Nadelen. De waarneming kan niet altijd gebruikt worden, gelet op de door de wetgever opgelegde beperking dat waarnemingen niet heimelijk en stelselmatig mogen worden verricht (tenzij met voorafgaande toestemming van de officier van justitie, zie de voetnoot op blz 8). Bovendien is het risico van ontdekking groot bij langdurig observeren.

c. Heimelijke waarneming personen

Definitie. Vaststellen op basis van controlebevoegdheden of er werkzaamheden door een persoon worden verricht en achteraf toetsen of deze werkzaamheden en/of inkomsten worden verantwoord bij de relevante instanties.

Vaststellen of de feitelijke woonsituatie in overeenstemming is met de bij instanties opgegeven formele adresvoering.

Doel. Met de visuele waarneming (ook wel zichtwaarnemingen/zichtcontrole genoemd) wordt vastgesteld of een persoon werkzaamheden verricht, vermogen bezit of waar de persoon woont.

Van belang zijn de volgende zeven invalshoeken:

- Welke werkzaamheden worden verricht
- Hoelang worden de werkzaamheden verricht
- Wanneer worden de werkzaamheden verricht
- Onder welke omstandigheden worden de werkzaamheden verricht
- Waar worden de werkzaamheden verricht
- Waar en/of welke periodes een persoon woont
- Zijn er indicaties voor vermogensbezit of verzwegen inkomsten? (voertuigen, boten, motoren, dure hobby's etc).

Een voorbeeld van deze waarnemingen zijn situaties waarin een persoon opgeeft b.v. twee halve dagen of twee avonden werkzaam te zijn in een winkel of horecabedrijf. Uit de heimelijke waarneming blijkt dan of de waargenomen aanwezigheid hiermee in overeenstemming is.

Een tweede voorbeeld is het doen van een waarneming op het adres van de ex-echtgenote.

Bij vermoedens van schijnbewoning wordt een klant opgeroepen voor een gesprek op de dienst. Op twee adressen wordt dan waargenomen uit welk pand de betrokken persoon vertrekt.

Een derde voorbeeld zijn situaties waarin uit auto en kleding vermoedens van werkzaamheden afgeleid kunnen worden. Zo zal bij een uitkeringsklant met een aanhangwagen met ladders en emmers en een verleden als glazenwasser een heimelijke waarneming op zijn persoon gedaan worden om activiteiten vast te stellen.

De waarneming dient alleen gericht te zijn op de zeven voornoemde punten. De bovenvermelde zeven soorten waarnemingen/invalshoeken zijn limitatief. Als indicatie voor vermogensbezit of inkomsten zijn enkele voorbeelden genoemd, deze opsomming is niet limitatief.

De waarneming wordt verricht zonder in contact te komen met het subject.

Wijze van gebruik. De methodiek wordt toegepast met inachtneming van de daarvoor geldende bepalingen in het Wetboek van Strafvordering¹.

¹ Let op: Ingevolge het Wetboek van Strafvordering (BOB) mogen stelselmatige en heimelijke waarnemingen slechts met toestemming van de Officier van Justitie plaatsvinden: stelselmatige observatie kan worden omschreven als observatie die tot resultaat kan hebben dat een min of meer volledig beeld van bepaalde aspecten van iemands leven wordt verkregen. Onder heimelijk kan worden verstaan: in het geheim waarnemen en vastleggen van gedragingen van het subject (te denken valt aan het gebruik maken van video opnamen, afluisterapparatuur, peilbakens, telefoontaps etc.). Het verrichten van enkele waarnemingen in het openbaar en eventueel daarbij gebruik maken van een verrekijker of fototoestel dat enkele foto's maakt, valt hier niet onder.

In overleg met het Openbaar Ministerie zijn voor de heimelijke waarnemingen van personen buiten strafvordering strikte voorwaarden geformuleerd over wijze en periode. Deze voorwaarden geven invulling aan de grondwettelijke en verdragsrechtelijke bescherming van de privacy.

De voorwaarden zijn:

- Geen inzet van registrerende technische hulpmiddelen
- Geen observatie in privé-ruimten (woningen)
- Niet te lange periode (maximaal vier weken)
- Beperkte intensiteit (geen 24 uur per dag)

Middelen. Op beperkte schaal worden de visuele hulpmiddelen verrekijker en fototoestel gehanteerd.

Voordelen. Het daadwerkelijk vastleggen van de door het subject verrichte werkzaamheden en/of feitelijke woonsituatie.

Nadeel. Risico op ontdekking is groot.

d. De actieve informatieplicht bij heimelijke waarnemingen

De Wbp in samenhang met de categorale sociale zekerheidswetgeving bepaalt welke gegevens verwerkt mogen worden. Voor betrokkene dient het helder te zijn wat er met zijn gegevens gebeurt.

Voor de heimelijke waarnemingen geldt dat deze niet voortvloeien uit een wettelijke verplichting maar gebaseerd zijn op een goede uitvoering van de publiekrechtelijke taak (art. 8, sub e, Wbp). Dit impliceert dat de uitvoerder op grond van art. 34, lid 1, Wbp informatieplichtig is voor de op basis van de heimelijke waarneming vastgelegde gegevens. De uitzonderingsbepaling van art. 34, lid 5, Wbp is niet van toepassing op de heimelijke waarnemingen door de interventieteams.

Voor gegevens verkregen door heimelijke waarnemingen kan ten aanzien van de informatieplicht gelden dat een beroep wordt gedaan op een uitzonderingsbepaling uit artikel 43 Wbp.

Een beroep op een uitzonderingsbepaling geldt met name als sprake is van heimelijke waarnemingen die tot nader administratief of strafrechtelijk onderzoek bij een interventieteampartner leiden. Het belang van het voortgezette controle- of opsporingsonderzoek rechtvaardigt het beroep op een uitzonderingsbepaling uit artikel 43 Wbp.

Een betrokkene die tijdens een onderzoek het interventieteam om informatie verzoekt, wordt in dat geval verwezen naar de betreffende interventieteampartner. Daar is bekend wanneer een onderzoek is afgerond en welke gegevens wanneer voor inzage in aanmerking komen. Het wijzen van een eventuele verdachte op zijn/haar rechten, waaronder de cautie, behoort tot de verantwoordelijkheid van de bevoegde betrokken opsporingsfunctionarissen.

Het controlebelang rechtvaardigt het niet direct actief informeren van betrokkenen. Daarna dient door de verantwoordelijke een keuze gemaakt te worden. Daarbij zijn twee scenario's mogelijk:

a. De betrokkene wordt in het vervolgonderzoek geïnformeerd door de bevoegde functionaris.

Deze functionaris legitimeert zich en maakt de gegevens uit de heimelijke waarneming bekend.

Voor zover wijziging van rechten of plichten plaatsvindt, staan de normale bezwaar- en beroeps-

procedures open. Dit vervolgtraject valt onder de verantwoordelijkheid van de deelnemende partners. Zij bepalen of er een nieuw besluit wordt genomen en wanneer dit aan de betrokkene verzonden wordt.

b. Indien geen reden aanwezig is voor een vervolgonderzoek, wordt de betrokkene achteraf binnen 3 maanden na afloop van de projectwerkzaamheden op de hoogte gesteld van de heimelijke waarneming en de vastlegging van gegevens die voortvloeiden uit de heimelijke waarnemingen. De periode van 3 maanden is nodig voor goede uitvoering van de actieve informatieplicht.

Artikel 34, eerste lid, Wbp is niet van toepassing, indien mededeling van de informatie aan de betrokkene onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning vereist (betrokkene is bijvoorbeeld onvindbaar omdat geen adres bekend is of wegens vertrek naar het buitenland). In deze gevallen is artikel 34, vierde lid, Wbp van toepassing en behoeft betrokkene niet te worden geïnformeerd. Wel dient de herkomst van de gegevens te worden vastgelegd.

Bij de door de interventieteams uitgevoerde waarnemingen gaat het daarbij met name om waargenomen personen van wie de identiteit onbekend is/blijft dan wel het achterhalen van persoonsgegevens onevenredig veel inspanning vereist. Deze mogelijkheid dient restrictief te worden toegepast.

Van alle heimelijke waarnemingen wordt aantekening gemaakt, ook als er geen gegevens worden vastgelegd omdat er tijdens de waarneming geen relevante feiten zijn geconstateerd.

Het belang van het maken en bewaren van deze aantekening ligt in het bewijs van onschuld van de betrokkene.

7. Rechten betrokkenen

a. Transparantie. De verwerking moet voor de burger inzichtelijk zijn.

De gegevensverwerking wordt inzichtelijk gemaakt door de Wbp-melding van het project en de opname daarvan in het openbaar register. Als sprake is van inzet van heimelijke waarnemingen wordt in de melding van de gegevensverwerking duidelijk aangegeven of de heimelijke waarnemingen binnen de procesbeschrijving heimelijke waarnemingen interventieteams vallen.

b. Rechten van de betrokkene.

Degene van wie persoonsgegevens worden verwerkt, heeft recht op informatieverstrekking, inzage, correctie, verwijdering, afscherming en verzet.

Heimelijke waarnemingen door interventieteams worden gebaseerd op artikel 8 e WBP (goede uitvoering van een publiekrechtelijke taak). Dit betekent dat de betrokkene achteraf binnen 3 maanden over de heimelijke waarneming(en) wordt geïnformeerd. Wanneer de identiteit van de waargenomen persoon onbekend blijft, is artikel 34, vierde lid, WBP van toepassing en legt de verantwoordelijke de herkomst van de gegevens vast.

Bij heimelijke waarnemingen kan daarnaast een uitzonderingsbepaling uit art. 43 Wbp van toepassing zijn. Een beroep op een uitzonderingsbepaling zal met name worden gedaan wanneer er sprake is van heimelijke waarnemingen die tot nader administratief of strafrechtelijk onderzoek bij een interventieteampartner leiden.

Het belang van het voortgezette controle- of opsporingsonderzoek rechtvaardigt in deze situaties het beroep op de uitzonderingsbepaling.

Een betrokkene kan verzoeken om informatie en inzage (artikel 35 Wbp), Aan het verzoek van betrokkene wordt voldaan, tenzij er sprake is van een uitzonderingsgrond uit artikel 43 Wbp.

Daarnaast kan een betrokkene verzoeken om aanvulling, verbetering, verwijdering of afscherming van gegevens indien deze feitelijke onjuist zijn, voor het doel of de doeleinden van de verwerking onvolledig of niet ter zake dienend zijn dan wel anderszins in strijd met een wettelijk voorschrift worden verwerkt. Het verzoek bevat de aan te brengen wijzigingen.

De verzoeken om informatie en inzage kunnen niet met een standaardverwijzing naar art. 43 Wbp afgedaan worden. Deze verzoeken worden van geval tot geval beoordeeld.

Wanneer er een beroep wordt gedaan op een uitzonderingsgrond uit artikel 43 Wbp, ontvangt betrokkene een gemotiveerd schriftelijk antwoord op het verzoek om informatie of inzage. Uit deze motivering blijkt waarom er een beroep wordt gedaan op een uitzonderingsgrond van artikel 43 Wbp.

Indien het belang waarvoor een beroep werd gedaan op een weigeringsgrond uit artikel 43 Wbp, niet meer van toepassing is, dan moet(en) betrokkene(n) alsnog binnen drie maanden na afloop van de projectwerkzaamheden worden geïnformeerd over de verrichte heimelijke waarnemingen. In een dergelijke situatie is ook het recht op inzage van het dossier weer van toepassing. Gegevens mogen niet worden verwijderd of vernietigd, zodra er een verzoek tot inzage is gedaan.